

Julkisyhteisöjen tuotoksen määrittäminen: kommentti

Reino Hjerppe

Ylijohtaja

VATT

Matti Virén

Professori

Turun yliopisto

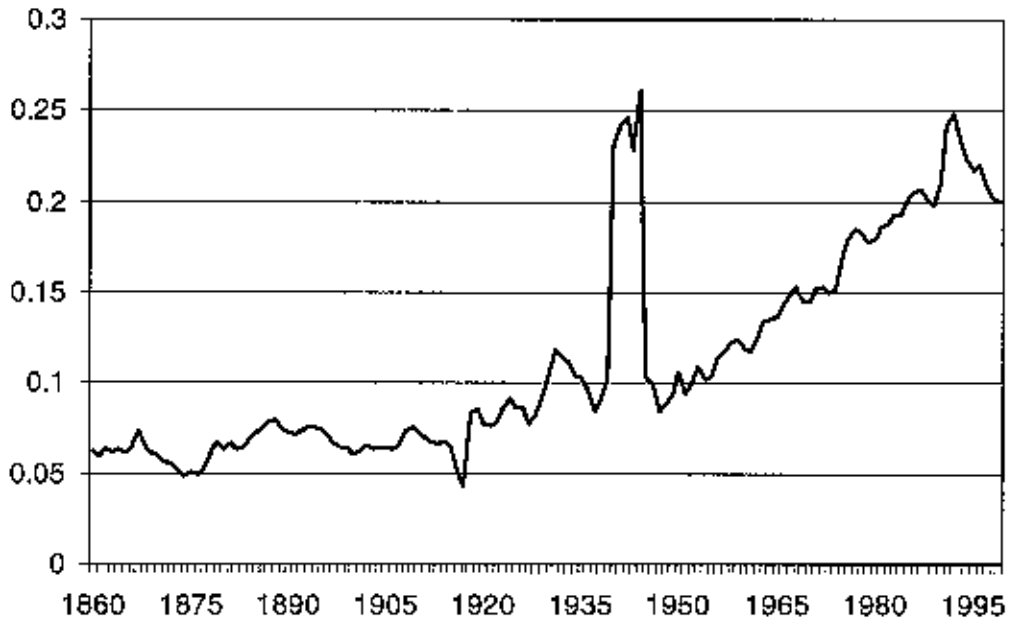
Pirkko Aulin-Abmavaara ja *Arto Kokkinen* ovat esittäneet mielenkiintoisia kommentteja aikakauskirjan aiemmassa numerossa 3/2000 olleeseen kirjoitukseemme ”Tuottavuuden kasvu julkisessa sektorissa: Unohdettu mutta sitäkin tärkeämpi kiistakysymys”. Aulin-Ahmavaara ja Kokkinen nostavat kirjoituksessa esiin niitä ongelmia, joita syntyy, jos ja kun julkisen sektorin palvelutuotannon tilastoinnissa otetaan huomioon tuottavuuden kasvu.

On syytä korostaa, että kirjoituksemme tarkoituksena ei ollut esittää mitään valmista formaattia tilinpidon muuttamiseksi. Toisaalta esittämiemme esimerkkien tarkoitus oli vain demonstroida ongelmien suuruutta. Missään tapauksessa emme ajattele niin, että nykyinen tilinpito jotenkin korvattaisiin yksinkertaisilla indikaattoreilla, jotka eivät ota huomioon laadun muutoksia. Esimerkiksi yliopistomaailmasta tiedämme, että tällaiset yksinkertaiset (tuloksenohjauksessa käytetyt) mittarit ovat pikemminkin haitallisia kuin hyödyllisiä.

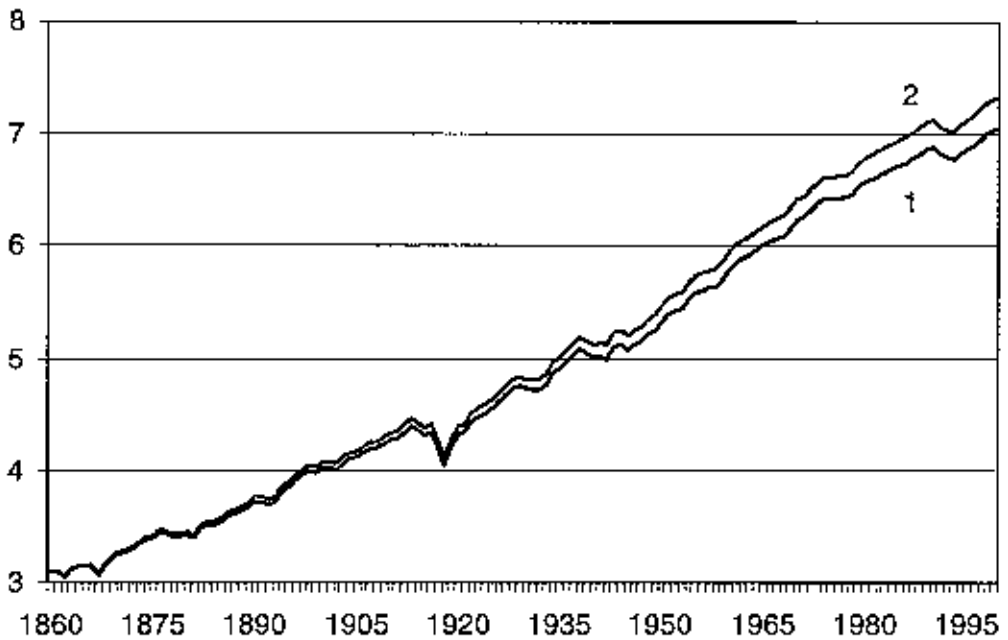
Mielestämme keskustelussa ei kuitenkaan heti alkuun pitäisi keskittyä erilaisten indikaattoreiden virheellisyyksien ruotimiseen vaan oli-

si pohdittava enemmänkin sitä, miten nykyai-kaista tilastollis-ekonometrista kalustoa voitaisiin hyödyntää ongelman ratkaisussa. Olemme kohtuullisen optimistisia sen suhteen, että erilaiset tuotannon tehokkuutta ja kysynnän määrää (esim. ”willingness to pay”) kuvaavat analyysit voidaan mielekkäällä tavalla yhdistää koherentiksi laskentajärjestelmäksi. Sen ei välttämättä tarvitse edes olla virallinen osa tilinpitoa vaan ehkä vain sitä täydentävä tietojärjestelmä.

Emme malta olla palaamatta varsinaiseen teemaamme: tuottavuuskehityksen merkityksen alleviivaamiseen. Asiaa voinee havainnollistaa yksinkertaisella esimerkillä. Oletetaan, että julkisen sektorin palvelutuotannon tuottavuus on kasvanut 2 % vuodessa (nollan sijaan). Jos tämän muuntaa tuotannon volyymin kasvuksi (olettaen, että kaikkien muiden volyymissuureiden kehitys on ollut tilinpidon mukaista), merkitsee se pitkällä aikavälillä (vuosina 1860–1999) sitä, että BKT:n volyyymi olisi noin 31 % suurempi kuin mitä se nyt on ilman mainittua tuottavuuden kasvua (ks. oheiset kuviot 1 ja 2; kuviossa 2 sarja 1 on logaritminen BKT:n volyyymi-indeksi vuoden 1926 hinnoin

Kuvio 1. Julkisen sektorin tuotannon osuus.

Kuvio 2. Laskelma julkisen sektorin tuottavuuden kasvun vaikutuksesta.

ja sarja 2 julkisen sektorin tuottavuuden kasvuoletuksella korjattu esimerkkisarja). Jos ajattelee esimerkiksi hyvinvoinnin kasvua koskevia arvioita, on näinkin suuri luku huomioarvoinen lisä analyyseihin. On tietenkin korostettava, että kysymys on nyt puhtaasta laskuesimerkistä eikä todellisesta tuottavuuden mittaamisesta.

Kokonaistuotannon volyymin kannalta julkisen sektorin palvelutuotannon tuottavuuden kasvulla ei ole sanottavaa merkitystä ennen toista maailmansotaa siitä yksinkertaisesta syystä, että julkisen sektorin osuus tuotannosta oli niin kovin pieni. Julkisen sektorin kasvun myötä ongelman merkitys on tietenkin kasvanut.

Selvää tietenkin on, että tuottavuuden kasvu ei ole ollut vakio eikä sen ole tarvinnut olla

edes keskiarvomielessä kahta prosenttia. Todennäköisesti kasvu on ollut hyvin pientä aina 1970-luvulle asti, mutta esimerkiksi tietotekniikan kehityksen myötä tilanne on muuttunut melkoisesti. Emme olisi yllättyneitä, vaikka ”oikein mitattu” tuottavuuden kasvu joillakin julkisen sektorin palvelutuotannon aloilla olisi ollut jopa kaksinkertainen mainittuun lukuun verrattuna. Joka tapauksessa asiaa on syytä selvittää ja jatkaa keskustelua. Tietääksemme julkisen palvelusektorin tuottavuuslaskelmien kehittäminen on myös vakavan pohdinnan kohteena Eurostatin piirissä. Tätä työtä on mielestämme syytä kannattaa ja rohkaista. □